

Jana Laht
Põhja Ringkonnaprokuratuur

Tallinn 2021

Kuriteo toime pannud alaealiste erikohtlemine kriminaalmenetluses

01.01.2018 jõustusid KrMS § 201 muudatused, millega prokuratuurile anti võrreldes varasema seadusandlusega oluliselt rohkem võimalusi kuritegusid toime pannud alaealiste suhtes kohtuväliste lahendite tegemiseks. Alaealiste prokuröride ümarlaua 21.02.2018. a lepiti kokku lapsesõbraliku menetluse põhimõtetes.

Märkimisväärsed muudatused olid seotud vahistamistega, menetlusaja pikkustega. Laiendati sekkumiste ringi. Suurendati prokuröride vastutust alaealiste kriminaalasjades.

Kuidas tekkis alaealiste konsultant?

01.01.2018. a seadusemuudatusega tekkis prokuratuuris alaealistega seotud kuritegude uurimise kiirendamiseks ja tõhustamiseks vajadus kaasata sotsiaaltöö haridusega spetsialiste.

Millega tegeleb alaealiste konsultant?

- Prokuröride abistamine alaealiste ja 18-21aastate õigusrikkujatega seotud kriminaalmenetluste raames ning prokuröride nõustamine ja abistamine sotsiaalprogrammide määramise ja kriminaalhooldusega seotud küsimustes.
- Alaealiste ja 18-21aastaste kahtlustatavate ja nende vanemate nõustamine, õigusrikkujate toetamine kohustuse täitmisel.
- Koostöö kohaliku omavalitsusega.
- Prokuröride nõustamine ja abistamine mõjusa kohustuse (näiteks: sotsiaalprogrammi, ÜKT, kahju heastamise vms) määramisel.
- Keerulisemate alaealiste õigusrikkujate juhtumite korral aktiivne osalemine valdkondade üleses võrgustikutöös.

Lapsesõbralik menetlus

- Anname lapsele pidevalt infot.
- Arvestame lapse vanust ja elukogemust.
- Tutvustame end lapsele iga kord ja selgitame talle oma rolli.
- Jagame lapsele ja tema lähedastele praktilisi juhtnööre ja infot ees ootava kohta, eeldamata, et seda on teinud keegi teine.
- Oleme lapsega sõbralikud, hoidume ülemäärasest ametlikkusest ja jälgime oma hääletooni, kehakeelt, kõneviisi, riietust, inimeste asetust ruumis (eri tasapinnad jms).
- Julgustame last väljendama oma soove ja arvamust ning kujundame talle turvalise ja mugava õhkkonna, kus ta julgeb esitada küsimusi. Ei eelda, et laps küsib kõike ise, vaid uurime, kas midagi on vaja selgitada ja kas ta tunneb ennast julgelt.

Taastav õigus

Taastav õigus on mõtteviis, et läheneda konfliktidele ja õigusrikkumistele ning see võimaldab konflikti läbi tekkinud kahju heastada.

Kohtuvälised viisid

- KrMS § 201 sätte alusel võimalikud mõjutusvahendid:
- Hoiatus, millele võib lisanduda
  - 1) 10-60 tundi üldkasulikku tööd
  - 2) kuriteoga tekitatud kahju hüvitamine või heastamine
  - 3) sotsiaalprogramm
  - 4) sõltuvus- või muu ravi
  - 5) lepitusteenus
  - 6) muu asjakohane kohustus.

Sotsiaalprogrammid, teenusepakkujad

- Hoog sisse
- MDFT
- Puhastulevik
- SPIN
- STEP
- Ringist välja
- MONO
- KLAT
- Tallinna Turvakeskus
- Tallinna Perekeskus
- Torujõe Noortekodu
- SRT
- Konfliktivahendus

Hoog Sisse

Programmi põhitegevusteks on mitteõppiva või –töötava noorte leidmine, kontakti loomine ja hoidmine, individuaalse toe pakkumine, motiveerimine ja aktiivsetesse tegevustesse kaasamine, mis toetaksid noore õpingute jätkamist või astumist tööellu.

Programmi sihtrühmaks on 15–26aastased noored.

Programm on nii eesti kui vene keeles, tasuta ning kestab 6 kuud. Järjekord puudub.

MDFT

Mitmedimensiooniline pereteraapia (MDFT) on perekonnapõhine sekkumise süsteem, mis on mõeldud noorukitele, kes tarvivad psühhoaktiivseid aineid, hälbiva käitumise ja sellega seonduvate käitumuslike ja emotsionaalsete probleemide kohtlemiseks.

MDFT sobib 11-18aastastele (k.a), kelle puhul esineb:

- Õigusrikkumiste toimepanemist;
- sõltuvusainete kuritarvitamist;
- hälbivat käitumist / käitumishäired;
- kooliprobleeme sh koolikohuste mittetäitmist;
- pereprobleeme;
- vaimse tervise probleeme.

Abivajava lapse saavad programmi suunata:

- Prokuratuur;
- kohus;
- kriminaalhooldaja;
- politsei;
- kohalik omavalitsus (kuni 14. aastased noored)

Programm on tasuta. Pereteraapiat viiakse läbi eesti, vene ja inglise keeles ning kestab 4-6 kuud.

Järjekord on 4-6 kuud.

PUHAS TULEVIK

Ennetusprogrammi „Puhas tulevik“ eesmärk on vähendada narkootikumide tarvitamist ja omamist kuni 18-aastaste isikute hulgas, ennetada narkosüütegude toimepanemist, parandada noorte sotsiaalseid oskusi, aidata igakülgset kaasa alaealiste ja nende perede edukamale sotsiaalsele ja psühholoogilisele toimetulekule ja õiguskuulekusele.

Programm kestab kuus kuud ja selle aja jooksul peavad noored vähemalt ühe korra kuus:

- lühikese etteteatamise ajaga lubama politseil teha narko kiirtesti,
- koos vanemaga osalema kohalikus omavalitsuses aruteludel,
- võimaldama politseil või sotsiaaltöötajal kodu külastada,
- osalema KOVi pakutud programmides või spetsialistide vastuvõtul.

Programmi viib läbi politsei koostöös KOViga, on nii eesti kui ka vene keelne ning tasuta. Järjekord puudub.

SPIN

SPIN on Eestis ainulaadse mudeliga spordil põhinev ja teaduslikult tõendatult mõjus noorte arenguprogramm. SPIN-programmi eesmärk on arendada ja tugevdada selles osalevate noorte sotsiaalseid ja enesejuhtimise oskusi ning tuua läbi spordi noortele rõõmu.

Programm on 3 korda nädalas jalgpalli treeningud ja sotsiaalseid oskusi arendavad sessioonid. Sessioonide kestus on 1,5 h.

Suhtluskeel on eesti ja vene keel. Järjekord puudub ning on tasuta.

STEP

15-26aastased noored, kellel on õigusrikkumise taust ja kes ei õpi ega tööta. Noorel peab olema STEP-programmi tulles tehtud otsus, et ta enam seadust ei riku ning olema kindel soov tööle või õppima minna. Noore sissekirjutus pole programmi sisenemisel oluline, kuid kuna tööandjad, kellega STEP-programm koostööd teeb, asuvad Tallinnas ja Harjumaal, siis peab noorel olema püsiva aadressiga elukoht tulevasest tööandjast mitte kaugemal kui tund aega ühistranspordiga sõitu. Lisaks ei tohi noor tarvitada narkootikume ning olema valmis tegelema oma võlgadega, kui tal neid on.

STEP-programmi on võimalik läbida nii eesti kui ka vene keeles, kestab 6 kuud ning on tasuta. Järjekord puudub.

„Ringist välja“ mudel

Eelkõige kinnise lasteasutuse teenuselt vabanevatele lastele. Pakub jätkutuge, kaasab ka lapse lähiringi ning vajalike ametnike võrgustiku, võimestab, loob usaldust ja turvatunnet, annab võimaluse murda n-ö tsüklit välja.

Põhineb tugeval võrgustikukoostööl. Pidev kontakt lapsega + võrgustikukohtumised. Koostöös lapsega täidetakse "minu plaan", pannakse paika eesmärgid, unistused jms.

MONO

Mobiilne noorsootöö on ennetustöö, mille eesmärgiks on noorega usaldusliku kontakti loomine ja hoidmine ning seeläbi noore toetamine, motiveerimine ja suunamine.

Sihtgrupiks on noored vanuses 11–26, peamiseks sihtgrupiks on noored vanuses 11–19.

- noored, kes veedavad oma aega tänavatel/kaubanduskeskustes/parkides;
- noored, kes on kooli/lastekaitse/lastekaitsekomisjoni/noorsoopolitsei või teiste partnerite poolt märgatud sihtgrupina;
- noored, kes ei tööta ega õpi või kellel on koolikohustuse täitmise probleemid.

KLAT

Kinnise lasteasutuseteenus.

Maarjamaa Hariduskolleegium on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav põhikool suure abivajadusega psüühikahäiretega ja käitumisprobleemidega lastele. Kooli võetakse vastu õpilasi, kellele on vaja kohaldada kinnise lasteasutuse teenust. Õpilasi, üldjuhul alates 12. eluaastast kuni 17. aasta vanuseni, suunatakse kooli kohtuotsuse või määruse alusel.

Tallinna Laste Turvakeskus

- Käitumis-ja sõltuvushäiretega laste sotsiaalne rehabilitatsioon 48-le lapsele vanuses 10-17 aastat (Nõmme tee 99). Teenusele suunab Tallinna linnaosa lastekaitsetöötaja. Tegu on kontrollitud keskkonnaga teenus, kus laps viibib ühe õppeaasta pikkuse perioodi. 4-s osakonnas on kokku 24 kohta tüdrukutele ja 24 poistele. Tegeletakse lapse sõltuvuskäitumise ja käitumisprobleemidega, osutatakse nii psühholoogilist kui ka sotsiaalset nõustamist. Last toetatakse koolikohustuse täitmisel.

Tallinna Perekeskus

Tallinna Perekeskus on Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti hallatav linna asutus, mis pakub lastega peredele psühholoogilist nõustamist ja toetavaid sotsiaalteenuseid.

Perekeskuses töötavad psühholoogid, sotsiaaltöötajad, peretöötajad, raske ja sügava puudega laste tugiisikud ning vabatahtlikud tugiisikud.

Keskuse poole saavad pöörduda Tallinna linnas elavad pered. Kõik keskuse teenused on peredele tasuta. Psühholoogi juurde pöördumiseks ei ole vaja suunamiskirja.

Torujõe Noortekodu

- Ida-Virumaal asuv keskus, kus pakutakse erinevaid toetavaid teenuseid 13.-18.aastastele sõltuvusprobleemidega noortele ning nende peredele.
- Võetakse vastu noori üle Eesti.
- Eelkõige on miljööteraapiline ravikodu, aga pakutakse ka vajaduspõhist nõustamist.

Miljööteraapiline ravikodu tähendab ööpäevaringset teenust, kus noor elab meie juures ja järgib ravikodu programmi 6-9 kuud. Ravikodu teenusel on 15 kohta. Noorega koos peab programmis aktiivselt osalema ka lapsevanem.

Teenust rahastab Tervise Arengu Instituut.

SRT

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus on sotsiaalteenus, mis on mõeldud puudega või piiratud töövõimega inimese toetamiseks igapäevaeluga toimetulekul.

Teenust võivad taotleda:

- alla 16-aastased puudega lapsed
- alla 18-aastased lapsed, kelle kohalik omavalitsus on tunnistanud abivajavaks lapseks lastekaitseseaduse tähenduses ja andnud hinnangu tema suunamise vajaduse kohta. Abivajavaks tunnistatud lapsel ei pea olema tuvastatud puuet.
- vähemalt 16-aastasel noorel, kes omandab põhiharidust **hooldusõppes** riikliku õppekava alusel. See õigus ei laiene lihtsustatud õppekava või toimetuleku õppekava alusel õppivale noorele

Konfliktivahendus

Kohtumisi eri osapoolte vahel viivad läbi kaks vahendajat. Vahendajad võtavad osapooltega ühendust, leppides kokku kohtumisaja. Seejärel kohtutakse kõigi osapooltega eraldi. Räägitakse juhtunust, mis mõtteid ja tundeid see tekitas ning kuidas see mõjutas osapooli. Vaadatakse ka tulevikku – mida on vaja, et tegu heastada ja tulevikus sarnast tegu vältida. Seejärel lepitakse kokku ühine kohtumine, kus arutatakse läbi samad küsimused.

Inimese saab konfliktivahendusse suunata ka spetsialist, kes juhtumiga tegeleb, näiteks lastekaitsetöötaja, politseinik, prokurör, tugispetsialist jne. Suunaja tutvustab osapooltele, mida tähendab vahendamine, ning küsib selleks nõusolekut.

- Kõik osapooled osalevad vabatahtlikult.
- Juhtumi toimepannud inimene tunnistab oma tegu.
- Kõigi osapoolte turvalisus on tagatud.
- Vajadusel kaasatakse toetavaid inimesi (tugiisikuid).
- Ühise kohtumise lõpus jõutakse kõiki inimesi rahuldava kokkuleppeni, kuidas tehtut heastada.

Muu asjakohane kohustus

- Lepitus „prokuratuuri“ moodi
- Riskimaandavad vestlused prokuratuuris
- Essee
- Eneseanalüüs: kirjalik või video
- Raamatu + kokkuvõte
- Koduremont
- Koolikohustuse täitmine: klassi või kooli lõpetamine
- Alko, narko või tubaka keeld
- KOV/LOViga koostöö täismahus ja intensiivsuses.

Top 10

- Deniss 17 a (Prokuratuuri töövari)
- Miko 16 a (Isamaa liit)
- German 16 a (Fisting)
- Jekaterina 16 a (Töö, kool, töö)
- Reeli 15 a (Tabasalu kool)
- Daniel 17 a (Vikerkaare lipp)
- Lerika 14 a (4 korda neljandas klassis)
- Daniil 14 a (Lapselaps)
- Marten Taavet 17 a (Jumal lunastab)
- Isaa 18 a (Soe käepigistus)

AntiTop 8

- Sanne 17 a („Värdias“)
- Arjom 16 a (Marilyn Manson)
- Polina 15 a
- Christopher-Robin 16 a
- Harro 16 a (Pommipoiss)
- Kirill 15 a (Käo keskus)
- Pavel 15 a (Nichego ne ponimaju)
- Erik 16 a (Laste Turvakeskus, MDFT, KLAT, Hoog Sisse, Tallinna õpilasmalev, spordilaager, ema nõustamine)

Kohtuvälised viisid LSV

- 1) tasuda kriminaalmenetluse kulud ja hüvitada kuriteoga tekitatud kahju
- 2) maksta kindel summa riigituludesse või sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides
- 3) teha 10–240 tundi üldkasulikku tööd
- 4) alluda ettenähtud ravile
- 4¹) mitte tarvitada narkootilisi või psühhotroopseid aineid või alkoholi
- 5) osaleda sotsiaalprogrammis
- 6) alluda karistusseadustiku § 75¹ lõikes 1 sätestatud alkoholi tarvitamise keelu täitmist kontrolliva elektroonilise seadme valvele
- 7) täita muu asjakohane kohustus

Sotsiaalprogrammid, teenusepakkujad

- EELK Perekeskus
- PREP
- MTÜ Vaider
- MTÜ Hingekeel
- Gordoni perekool
- Vägivallast loobumise tugiliin
- OÜ Sensus
- Valik
- SA ELF
- Tallinna ja Harjumaa Autismiühing
- Veremarkerid
- Tallinna Vaimse Tervise Keskus
- Wismari Haigla
- SA Lääne-Tallinna Keskhaigla
- SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla
- SA Viljandi Haigla
- Libertas Kliinik
- TSF Kliinik
- Veremarkerid
- MTÜ Convictus

EELK Perekeskus

Pere- ja lähisuhtevägivalla sotsiaalprogrammid

SISEMINE KINDLUS aitab luua meestel terveid lähisuhteid, olla turvaline ja mõistev partner, poeg ja isa.

Rühmatöö toimub kokku 14 korda – 1 kord nädalas kestvusega 2h (iga kord samal ajal). Tasu osalejale (omaosalus) on **112€** (kokkuleppel võib tasuda kohalik omavalitsus)

LÖÖMATU TEEKOND on tõenduspõhine sotsiaalprogramm mis on suunatud meestele, kes on kasutanud või kasutavad lähisuhtes vägivalda ja soovivad õppida lahendama olukordi teistsugusel viisil.

15-kohtumisest koosnev programm. Tasu osalejale (omaosalus) on **112€** (kokkuleppel võib tasuda kohalik omavalitsus)

PREP

- PREP-paarisuhtekoolitus
- PREP-üksikisikute koolitus “Minu suhe on minu kätes”

Koolitus kestab 2 päeva. Sooduskoodiga „prokuratuur“ maksab 50 eurot.

MTÜ Vaiter

Programm “**Hoolivad isad**” loodi eelduselt, et naiste- ja lastevastane vägivald on omavahel tihedalt seotud ning neid kahte küsimust saab ja tuleb käsitleda koos. Programm on mõeldud isadele, kes on oma lapsi füüsiliselt ja/või emotsionaalselt väärkohelnud või hooletusse jätnud ja/või kasutanud vägivalda laste ema suhtes.

- 17-nädalat kestvad grupikohtumised. Ühe osaleja maksumus on 680 eurot.
- Osaleja tasub ise.
- Omaosalus 80 eurot + kohalik omavalitsuse toetus (selleks tuleb pöörduda kohaliku omavalitsuse poole).
- Omaosalus 80 eurot + ohvriabi psühholoogilise abi teenus (seda juhul kui tegemist on ohvriabi juhtumiga).

MTÜ Hingekeel

- Programm “**Löömata teekond**” on mõeldud perekonnas või lähisuhtes vägivallateo toime pannud või oma suhteid kahjustavate käitumisimpulsside pärast mures olevatele meestele.
- „**Sisemise Kindluse**“ programm naistele. Programmi jooksul käsitletakse põhjalikumalt lastevastase vägivalla teemat ja ema-lapse vahelist suhet.

Ühekordne nõustamine maksab 60 eurot. Samuti on võimalik pöörduda nõustamisele Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi kaudu.

Gordoni Perekool

Gordoni perekool on suhtlemiskoolitus täiesti tavalisele lapsevanemale, kellel on tekkinud mõningased mured ja küsimused seoses laste kasvatamisega ja peresuhetega.

Kestvus: 8 x 3h loengut grupis. Maksmus 224 eurot.

Vägivallast loobumise tugiliin

Sotsiaalkindlustusameti tugiliini nõustajad pakuvad hinnanguvaba ärakuulamist ning ühiselt leida järgmise sammu vägivallavaba elu suunas. Antakse informatsiooni professionaalse abi saamise võimaluste kohta: asjakohane psühholoogiline abi ning perevägivallast loobumise programmide kohta. Saab kokku leppida ka esmase näost näkku nõustamise aja.

Teenust rahastab Sotsiaalkindlustusamet.

Valik

VALIK on nõustamisprogramm kanepit või selle analooge tarvitavatele inimestele, kes tunnevad, et see mõjutab nende igapäevaelu, olgu selleks keeruliseks muutunud suhted lähedastega, keskendumivõime vähenemine, raskused uinumisel või kanepi ostuks kuluva rahasumma pidev suurenemine.

Programm on tasuta.

Eesti Lastefond

- ATH tugirühm vastevanematele.
- Lastega perede ja paaride nõustamine.

Teenus on eesti ja vene keeles.

Tallinna ja Harjumaa Autismiühing

Nõustamisteenused, koolitused ja koostöö arendamine.

Teenus on eesti ja vene keeles ning on tasuta.

Veremarkerid

Vereanalüüsi CDT ehk süsivesikdefitsiitne transferriin. Veremarkeri CDT muutuse dünaamika jälgimine annab täiendava võimaluse hinnata toimepanija alkoholi tarbimist ja selle muutust.

Tehtavas laboratoorses vereanalüüsis on toimepanijal alkoholi liigtarvitamisele viitav patoloogia ehk CDT näit suurem kui 1,3%, siis kordusproovide näitajad peavad olema võrreldes eelmise prooviga väiksemad ja alates 6 (kuue) kuu möödumisel pärast esmase analüüsi tegemist, peavad analüüsid olema normi piires ehk CDT analüüsi näit peab olema väiksem kui 1,3 %.

Olukorra kus süüdistatava poolt antud alkoholi liigtarvitamise tuvastamiseks tehtava laboratoorse vereanalüüsi näidud on normi piires, peavad iga kordusproovi näidud olema väiksemad kui 1,3 %.

LSV TOP

- Igor 38 a (Kaksikud)
- Anna 36 a (Ma ei ole kriminaal)
- Aleksandr 61 a (Dunja Kulatškova)
- Vjatšeslav 52 a (Veremarkerid)
- Natalja 28 a (iha.ee; voodi.ee)
- Deniss 27 a (Päikesekell)
- Alina 34 a (Sankt-Peterburg)

Санкт-Петербургская общественная организация
по гармоничному развитию семьи и личности
«Центр «РАДОМИРА»
<http://www.radomira.ru>
191119, Санкт-Петербург,
Социалистическая ул., д.16, литера А, пом. 14Н
тел./факс: 575-64-64, radomiraspb@mail.ru

Алине Александровне

Исх. №18 от 22.03.2021 г.

Справка

Дана Алине Александровне в том, что она с 16.01.2021 г. по 20.03.2021 г. посещала группу для родителей по обучению навыкам поддерживающего общения с детьми, проходящую в рамках проекта «Точка опоры» при поддержке фонда Президентских Грантов. Работа в группе направлена на снижение эмоционального напряжения родителей, обучение новым стратегиям поведения в конфликтах, конструктивным способам коммуникации, осознание влияния конфликтного поведения на психику ребенка. Целью проекта «Точка опоры» является содействие улучшению психоэмоционального состояния семей с детьми и содействие социальной и психологической адаптации детей и взрослых к жизни, работе и учебе в условиях режима изоляции и ограничительных мер в период борьбы с коронавирусной инфекцией.

Председатель правления

Л.Г. Брагина

Jana Laht

konsultant

Põhja Ringkonnaprokuratuur

III osakond: alaealiste ja lähisuhtevägivalla kuritegude osakond

Tel: 694 4249, 5392 5236

jana.laht@prokuratuur.ee